

Nr 364.

Av herr **Gustafson, Fritiof, m. fl.**, i anledning av *Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändring i vissa delar av kommunalskattelagen den 28 september 1928 m. m.*

Enligt proposition nr 220 med förslag till lag om ändring i vissa delar av kommunalskattelagen framlägges förslag om sänkning av repartitions-talet för jordbruksfastighet till 5 procent. Härigenom skulle det på jordbrukarhåll länge förfäktade önskemålet om likställighet för jordbruksfastighet och annan fastighet vid garanterandet av kommunernas skattebehov äntligen gå i uppfyllelse. Vi uttala vår tillfredsställelse över att 1930 års kommunalskatteberedning såväl som regeringen sökt ernå en provisorisk reform i vår kommunalbeskattning i denna riktning och därmed undanryckt grundvalarna för den högre, orättvist verkande jordbruksgarantien.

Uppenbart är likväl, att den föreslagna sänkningen av jordbrukets repartitionstal icke är av den storleksordning, att riksjordbruket och främst det gåldbundna jordbruket även för framtiden kommer att undgå alltför tryckande skattepålagor. Med hänsyn till jordbrukets allvarligt försämrade konjunkturen torde man ha rätt att påstå, att en garantiprocent å 5 under nuvarande förhållanden allmänt sett kommer att kännas lika hårt för jordbrukarna som garantiprocenten 6 kändes vid tiden för 1928 års riksdagsbeslut. Ser man landsbygdens skattefråga uteslutande med hänsyn till jordbrukets skattekraft och sålunda utesluter garantisynpunktterna, torde man tryggt kunna utgå ifrån att jordbrukets förmåga att förränta det i fastigheten investerade kapitalet försämrats i avsevärt starkare grad än som motsvaras av nedsättningen från 6 till 5 procent. Lika litet som 1928 års riksdagsbeslut angående storleken av jordbrukets garanti kunde sägas vara någon rimlig mätare av jordbrukets produktionsvillkor i det dåvarande läget, lika litet kan det av regeringen nu föreslagna repartitionstalet sägas utgöra en genomsnittlig förräntningsprocent för jordbruksnäringsen under den nu rådande starkt skärpta depressionen. Det föreliggande reformförslaget beträffande vår kommunalbeskattning är sålunda otillräckligt för att möjliggöra en sådan omläggning, att jordbrukarklassen i större utsträckning än hittills får erlægga sin kommunalskatt i mån av skattebärkraft eller förmåga. Genom att garantibeskattningen ju icke blott avser kommunernas skattebehov utan även vägdistriktens och landstingens — för så vitt årets riksdag icke för sistnämnda samfällighet i anledning av väckta motioner frångår garantisystemet — kommer bibehållandet av ett i förhållande till räntabiliteten för högt repartitions-

tal allt fortfarande medföra en orättmätig mertunga för det hårt ansatta jordbruket. Även om staten genom de olika bidragen till vägunderhållet och genom det extra skolanslaget i betydande grad medverkat till att i vissa hänseenden lindra verkningarna för jordbrukarna av gällande skattegrunder, torde det dock få anses oomtvistligt, att ett av statens medel till stöd åt jordbrukarna i deras nuvarande tryck är att i möjligaste mån bereda dem skattelättnader. Från denna synpunkt tala enligt vår uppfattning starka skäl för en större nedsättning av jordbrukets garantiskatteplikt än vad Kungl. Maj:t nu föreslagit.

Den av regeringen förebragta utredningen av nedsättning till 5 procent samt jämställande av jordbruks- och annan fastighet ger icke tillräckligt material att allsidigt bedöma verkningarna i olika hänseenden av jordbruksprocentens fixerande till 4 procent. Skatteberedningen har nämligen i enlighet med givna direktiv måst inskränka sig till att undersöka utfallet för skilda skatteobjekt enbart vid en nedsättning till 5 procent. Utredningen har sålunda icke fått den förutsättningslösa inriktning, som även med beaktande av det vidlyftiga arbetet helst varit önskvärd. Utan att härom vilja uttala någon särskild kritik — regeringsdirektivet ansluter sig nära till 1930 års riksdagsskrivelse i ämnet — vilja vi endast framhålla, att vi i avsaknad av officiellt belysande siffermaterial rörande ett lägre repartitionstal än 5 icke våga göra några mera ingående sannolikhetsberäkningar av en större sänkning av jordbruksgarantien. I det skick, utredningen f. n. föreligger, få vi därför inskränka oss till några mera allmänna och allmängiltiga synpunkter.

Vi inse till fullo, att en nedsättning av jordbrukets garantiskyldighet måste ske med stor varsamhet. Härmed åsyfta vi icke att förekomma, att en viss övervältring sker — härförutan vore ju varje nedsättning meningslös från synpunkten av större rättvisa åt jordbrukarna — utan i likhet med regeringen vilja även vi understryka nödvändigheten av att icke övervältringen blir av den storleksordning eller får en sådan inriktning, att en påtaglig ny orättvisa frammanas för andra samhällsgrupper. Med hänsyn till den sociala sammansättningen av vissa jordbruksbetonade kommuner kunde man sålunda befara, att en större reduktion av jordbrukarnas garantiplikt skulle så avsevärt kunna inskränka skatteunderlaget, att skatteskyldigheten i orättmätig omfattning komme att åvälvas vissa fåtaliga löntagare. Så långt man här kan dra slutsatser av det föreliggande utredningsmaterialet och därmed även räkna med följderna dels av en omtaxering av fastigheterna och dels av den sedan undersökningsåret (1950) inträffade försämringen av jordbrukets räntabilitet, torde dock dessa farhågor allmän taget icke vara för handen.

Uppenbarligen har nämligen utredningen i ett hänseende lämnat ett svar, som knappast överensstämt med vad tidigare allmänt hävdats från deras håll, vilka 1928 medverkade till fastläsandet av jordbrukets högre garanti. Av utredningen torde få anses klarlagt, att jordbrukets garanti-

åliggande icke äger den dominerande betydelse, som man tidigare velat tillägga denna. Sänkningen från 6 till 5 procent har nämligen fastslagits till att för utredningsåret maximalt medföra 2 miljoners skattelättnad eller ej fullt 2 procent av landsbygdens allmänna kommunalskatt. Denna till 2 miljoner maximalt beräknade avvältring för jordbruksfastigheterna har dock icke tagit hänsyn till den ökning av inkomstskatten, vilken måste uppstå i åtskilliga fall genom procentavdragens minskning. Undersökningen har sålunda, såsom föredragande departementschefen inskärper, »utvisat en större förskjutning av skattetrycket än den, som i verkligheten skulle komma att inträffa». Utgår man nu ifrån 1930 års siffror, måste en nedsättning till 4 procent synbarligen icke leda till sådana ohållbara resultat, som man med hänsyn till garantien förut antagit. En dylik nedsättning med ytterligare en procentenhet torde i än högre grad än vad som gäller det undersökta talet 5 neutraliseras av en större inkomstökning genom procentavdragets ytterligare nedsättning. Även vid en omtaxering och väntad sänkning av fastighetsvärdena kommer det reducerade procentavdraget att i vissa fall medföra en påtaglig ökning av inkomstskatte-kronorna. I varje fall är det med utgångspunkt från 1930 års siffror oförtydligt, att från garantiskattesynpunkt talet 4 för jordbruksfastighet på det hela taget kan genomföras just med stöd av samma skäl, som föredragande departementschefen anfört för en nedsättning enbart med 1 procent. Då syftmålet med uppehållandet av garantisystemet ej kan vara annat än vad namnet anger — tillförsäkrandet åt kommunerna av en viss fast inkomst oberoende av konjunktursvängningarna — borde särskilt i jordbrukets nuvarande svårigheter denna garanti icke sättas högre än som oundgängligen erfordras. Från denna synpunkt bör också talet 4, så långt man kan hämta ledning av det förebragta utredningsmaterialet, genomsnittligt vara tillräckligt.

En nedsättning till 4 procent skulle redan av det skälet verka i rätt riktning, att man därigenom i många fall frånginge ett procenttal, som alltför mycket överskjuter den faktiska inkomsten. Många jordbrukare skulle därigenom undslippa att erlægga i förhållande till sin verkliga inkomst alltför dryga skattebördor till de samfälligheter, för vilka garantisystemet gäller. Redan detta är ett tillräckligt motiv för sänkningen. Men därutöver ernår man med ett nedsatt repartitionstal obestriddigen, att jordbrukarnas verkliga skattebärkraft träffas på ett riktigare och rättvisare sätt. Särskilt de jordbrukare, som ha att dragas med gäld, få därigenom större möjligheter till skattelindringar än vad nu stå dem öppna. I den mån deras amorteringar och skuldräntor uppgå till större belopp, komme de vid en sådan sänkning att kunna tillgodoräkna sig dessa vid avdragen för inkomsten och sålunda i större utsträckning än hittills få sin skatteskuldighet utmätt och nedsatt i förhållande härtill. En sådan lättnad i de hårt skuldsatta jordbrukarnas skattepålagor borde icke kunna mötas med något berättigat motstånd, helst som riksdagen i andra former vidtagit

och fortfarande diskuterar vidtagande av särskilda åtgärder rörande jordbrukets kreditväsende i syfte att hjälpa de av gäld tyngda och hotade jordbrukarna. Därest sänkningen av jordbruksgarantiprocenten i övervägande jordbrukskommuner på nyss skisserat sätt komme kategorien gäldbundna jordbrukarna till godo på ofrånkomlig bekostnad av de bättre ställda jordbrukarna, måste en sådan överflyttning från skatteförmågans synpunkt endast anses som ett steg i rätt riktning.

Även med hänsyn till förestående fastighetstaxering tala vissa skäl för en nedsättning av jordbrukets repartitionstal på angivet sätt till 4 procent. Från jordbrukarnas sida torde i många fall starka önskemål finnas om nedsättning av fastighetsvärdena just för möjligheten att erhålla lindringar i skattebördorna. Varje nedsättning av repartitionstalet minskar dock taxeringsvärdets betydelse för skattepliktens utmätande. Redan den fulla likställigheten för jordbruks- och annan fastighet på basis av talet 5 kan härvid vara av en viss, ehuru dock mindre inverkan. En ytterligare sänkning av jordbrukets obligatoriska skattskyldighet från 6 till 4 procent eller med en tredjedel måste utöva en starkare verkan i denna riktning, detta själfallet därför att fastighetsvärdenas betydelse för skattskyldigheten måste avta i samma mån som den faktiska inkomsten kommer att närmare sammanfalla med eller tilläventyrs i åtskilliga fall överstiga repartitionstalet — särskilt för den stora grupp av jordbrukare, som uppehåller sig på egen och närmaste anhörigas arbetskraft, torde detta ofrånkomligen vara fallet. Man torde därför icke kunna bedöma lämpligheten av ett visst repartitionstal utan att samtidigt fästa något avseende vid fastighetsvärdena och dessas aktuella omtaxering. Utan att här taga ståndpunkt till frågan om den bästa tidpunkten för denna vilja vi endast framhålla, att varje tanke på ett riksdagsbeslut om uppskov synes oss nödvändigtvis förutsätta en sänkning av garantiplikten, som är av större räckvidd än den regeringen nu föreslagit. Å andra sidan skulle vid en i normal ordning utan uppskov företagen omtaxering i händelse av ett till 4 nedsatt repartitionstal jordbrukarnas skatteinfluerade intresse av en sänkning av fastighetsvärdena något förminskas. Omtaxeringen kunde vid sådant förhållande företagas utan att skattesynpunkter alltför starkt göra sig gällande. Härutinnan skulle jordbrukarnas önsknings kunna sammanfalla med de kreditgivande institutionernas och således i sin mån kunna bidra till en jämn reglering av de lån, som gravera jordbruksfastigheterna. Att detta i sin tur icke behöver vara liktydigt med en försämring av kreditsäkerheten genom bibehållande av en alltför hög fastighetsvärdenivå kan icke befaras redan av det i propositionen nämnda skälet, att exempelvis sparbankerna icke blott lägga de officiella taxeringsvärdena utan även egna värderingar till grund för kreditgivningen. Vilken betydelse man än må tillägga dessa synpunkter, uppenbart är i varje händelse, att en nedsättning av jordbrukets repartitionstal till 4 skulle vid omtaxeringen till en viss grad elimi-

nera det irritationsmoment, som jordbrukarnas skatteintressen ostridigt innefatta, och därigenom utöva en förmånlig inverkan på lösningen av de kreditproblem, vilka just nu allvarligt oroar tusentals jordbrukare.

En sänkning av jordbrukets repartitionstal till 4 torde följdriktigt fordra en viss sänkning av skogens garantiplikt. Då emellertid denna fråga i en annan motion kommer under riksdagens omprövning, skola vi här inskränka oss till jordbrukets skatteäligganden.

Vi förbise icke, att en sänkning av jordbrukets garantiskatt i vissa kommuner kan leda till vissa mindre önskvärda följdverkningar för andra skattedragare. Särskilt kan detta i speciella kommuner bli fallet, därest samtidigt den skogen åvilande garantien sänkes till 3 procent. Får man emellertid döma efter det i propositionen förebragta utredningsmaterialet, torde denna skatteskärpning icke bli så allmänt förekommande, att kravet på rättvisare grunder för jordbrukarnas kommunala skattskyldighet därför bör kunna avvisas. Därest statsmakterna i likhet med motionärerna skulle finna detta krav böra erhålla uttryck i en välbehörlig nedsättning i jordbrukarnas skattegarantier, sakna statsmakterna icke resurser att på andra vägar häva de extremaste yttringarna av förskjutningar och övervältringar.

Den ena utvägen härvid är en rationellare skatteutjämning. Enligt vad det uppgivits kommer skatteutjämningsberedningen att innevarande år avlämna sitt betänkande. Med hänsyn till denna frågas trängande vikt borde det med god vilja icke saknas möjligheter att få ett åtminstone provisoriskt riksdagsbeslut till stånd redan vid 1933 års riksdag. Därtill kommer att ändringarna i kommunalskattelagen icke kunna träda i kraft förrän fr. o. m. 1 januari 1933. Med hänsyn till att kommunernas räkenskaper omfatta kalenderår borde det sålunda icke behöva stöta på några formella svårigheter att samtidigt med en sänkning av repartitionstalet och därav sannolikt något höjd utdebitering till följd av skattekrornas minskning kunna möta verkningarna härav i fall av behov med en effektivare skatteutjämning.

En annan väg är att ytterligare utveckla de extra avdrag, som regeringen nu med begränsning till dyrortsgrupperna I och II föreslagit. I den mån en ytterligare minskning av skatteunderlaget uppkommer genom en nedsättning av repartitionstalet till 4, stärkes skäligheten av att för de lägsta inkomsttagarna införa ökade avdrag. Givetvis måste det framstå som icke önskvärt, att den skärpta skattebördan kännbart drabbade de mindre bärkraftiga skattebetalarna, exempelvis statkarlarna, jordbruksanställda, skogsarbetare eller andra under nuvarande konjunkturer hårt tryckta medborgargrupper. En mindre höjning av de extra avdragen för de lägsta inkomsttagarna, vilken måhända icke kan begränsas enbart till de av regeringen nämnda dyrortsgrupperna, torde därför vara erforderlig som komplement till det sänkta garantiskattetalet. Uppenbarligen böra dock dessa extra avdrag liksom i regeringsförslaget

begränsas till att endast gälla landsbygden. Med de inskränkta utredningsmöjligheter, som stå motionärerna till buds, hava vi icke ansett oss i denna del kunna framlägga några utformade förslag utan vilja hemställa, att bevillningsutskottet, i händelse vår motion tillstyrkes, ville dels med ledning av skatteberedningens olika undersökningar på denna punkt och dels på grundval av den särskilda utredning, som utskottet kan låta verkställa, i detta hänseende utarbета ett positivt förslag.

En sänkning av repartitionstalet till 4 under dessa förutsättningar kan enligt vår uppfattning endast få karaktären av ett provisorium. Med hänsyn till pågående utredningsarbete torde väl regering och riksdag inom de närmaste åren få kommunalskattefrågan i hela dess vidd till omprövning. Vid det tillfället får man kanske hoppas, att konjunkturen utvecklats på sådant sätt, liksom att ett sådant utredningsmaterial frambringats, att en mera bestående lösning kan ernås. Till dess kräver dock enligt vår uppfattning skäligt hänsynstagande till den av krisen tyngda och delvis utarmade jordbruksklassen, att denna erhåller en mot skatteförmågan bättre avvägd och anpassad skattegaranti. Genom att ett riksdagsbeslut i denna riktning finge en klart provisorisk karaktär, förminskades också värdet av de invändningar, som eljest med viss rätt kunna framställas mot att jordbruksfastigheterna, i stället för att hittills varit merbelastade i förhållande till annan fastighet, nu skulle »favouriseras» framför denna. Såsom krisen nu utvecklats borde det vara statsmakterna angeläget att möjliggöra en sådan omläggning av grunderna för garantibeskattningen, att jordbrukarnas skattepålagor i möjligaste mån lättas, att därvid de gäldbundna jordbrukarnas trångmål särskilt beaktas samt att beskattningens betydelse för fastighetsvärderingen och därmed indirekt för kreditgivningen så långt sig göra låter elimineras. Därför anse vi oss också kunna till stöd för vår framställning åberopa, vad finansministern yttrat i propositionens mera principiella del (sid. 63): »Man måste räkna med att även en mycket långvarig lågkonjunktur kan förekomma och bestämma repartitionstalen för garantiskatten med hänsyn härtill. Även en jämförelsevis obetydlig minskning av den årliga skatteomkostnaden måste därför anses vara av värde och böra komma till stånd, om ej starkt talande rättfärdighets- och andra liknande skäl kunna anföras mot densamma.» Vi vilja härtill endast lägga, att enligt vår mening sänkningen av garantiskatten särskilt i jordbrukarnas nu hårt pressade läge bör göras så betydlig, som ett ansvarsmedvetet hänsynstagande till kommunernas ekonomi medger. Och en sänkning av repartitionstalen ett steg utöver vad Kungl. Maj:t föreslagit synes oss icke behöva komma i strid med dessa rättfärdighetsskäl men väl fylla ett av krisen nödvändiggjort behov vid avvägningen av den medborgerliga skattskyldigheten.

Med hänvisning till vad vi ovan anført få vi sålunda hemställa.

att riksdagen vid behandlingen av propositionen nr 220 med förslag till lag om ändring i vissa delar av kommunalskattelagen den 28 september 1928 ville besluta, dels att sänka jordbruksfastighets repartitions-tal till fyra skatteören för varje etthundra kronor av fastighetens jordbruksvärde, dels att vid bifall härtill för landsbygdskommunernas del fastställa sådana extra avdrag för de lägsta inkomsttagarna, som må befinnas påkallade för att förhindra en för dessa oskälig förskjutning i skattebördan.

Stockholm den 12 april 1932.

Fritiof Gustafson.

Karl Mellén.

Carl Bengtsson.

I motionens syfte instämma:

J. B. Johansson.

M. Svensson.

Hj. Halvarsson.

